

Motion till riksdagen 2013/14:N222

av **Kent Persson m.fl. (V)**

100 procent förnybart

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	Förnybar energi	4
3.1	Miljöteknikfond	4
4	Vindkraften.....	5
4.1	Havsbaserad vindkraft.....	5
4.2	Vindkraftskooperativens skatteproblem.....	6
4.3	Andra skatteproblem inom vindkraftsområdet	6
4.4	Nettodebitering.....	6
4.5	Kommunalt veto.....	7
4.6	Bygdepeng	7
4.7	Snabbare utbyggnad av elnätet.....	8
5	Stöd till biogasproduktion.....	9
6	Geoenergi	9
7	En ljusnande framtid – satsa på solenergin.....	10
7.1	Solrevolutionen i Tyskland	10
7.2	Danmark större än Sverige.....	11
7.3	Sverige	11
7.4	Planeringsmål för solenergi.....	12
8	Energieffektivisering inom industrin	13
8.1	Alternativ till programmet för energieffektivisering (PFE).....	14
8.2	Energikartläggning för företag	14
9	Satsning på energiforskning	15

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en höjning av elcertifikatssystemet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till havsbaserad vindkraft.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör stimulera teknikutvecklingen inom havsbaserad vindkraft genom att ge myndigheter i uppdrag att utanför elcertifikatssystemet upphandla el från havsbaserade vindkraftverk till fast pris.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vindkraftskooperativen ska uttagsbeskattas med utgångspunkt från den verkliga kostnaden för att producera elen och inte från dess marknadspris.¹
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning på skatteområdet för den förnybara energin.¹
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nettodebitering.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kommunalt veto.²
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bygdepeng.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att minska avkastningskravet på Svenska kraftnät.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att få till stånd en snabbare tillståndsprocess för stamnätskoncessioner.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ändra nätanslutningsreglerna så att tröskeleffekten tas bort.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagen om kommunal energiplanering bör omfatta även geoenergi.³
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en nationell plan för hur vi bäst kan skydda och nyttja grundvattnet i sand- och grusavlagringar på ett hållbart sätt.²
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inrättandet av ett planeringsmål för solenergi.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett nytt program för energieffektivisering i företag.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med nya och högre mål för energiforskningsområdet.

Fel! Okänt namn på

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i motionen om att regeringen bör återkomma med en ny inriktning av energiforskningsområdet.

¹ Yrkandena 4 och 5 hänvisade till SkU.

² Yrkandena 7 och 13 hänvisade till MJU.

Fel! Okänt namn på

³ Yrkande 12 hänvisat till CU.

3 Förnybar energi

Under de senaste 35 åren har världens energianvändning mer än fördubblats och det är kol, olja och gas som dominerar energianvändningen. I både Europa och resten av världen kommer behovet av energi att öka. Energifrågan är en ödesfråga för svensk ekonomi. Av hela industrisektorns investeringar stod energisektorn för 40 procent 2012, enligt SCB.

Den ökande energiförbrukningen hänger ihop med befolkningsutvecklingen i världen. År 2050 beräknas befolkningen uppgå till någonstans mellan 9 och 10 miljarder människor. Människor som kommer att kräva sin beskärda del av jordens tillgångar och välbefinnande. Frågan är då vilka energislag vi ska satsa på. I en opinionsundersökning gjord av Demoskop 2012 på uppdrag av Naturskyddsföreningen har man frågat 1 000 svenskar just detta. Svaret blev att 73 procent vill satsa på förnybar energi eller energieffektivisering. Endast 20 procent vill satsa på ny kärnkraft.

Satsningar på energieffektivisering och förnybar energi kan dessutom ge många nya jobb. Fram till 2020 kan mer än 60 000 nya arbetstillfällen skapas enligt beräkningar som Greenpeace presenterat i rapporten Gröna jobb.

Vänsterpartiet vill att investeringar i det svenska energisystemet ska bidra till att underlätta miljö- och klimatomställningen i Sverige. Mot den bakgrunden är en fortsatt satsning på förnybar elproduktion nödvändig för att nå målet: ett ekologiskt hållbart samhälle.

Dessutom finns det ett engagemang. Många människor och företag tar ett stort ansvar i sin vardag. Men den borgerliga regeringens saktfärdighet gör att utvecklingen går för långsamt. Det leder till en fortsatt hög miljö- och klimatpåverkan – men också till missade chanser till ekonomisk utveckling och nya jobb.

Vänsterpartiet menar att Sverige ska vara ett land som tar ansvar för kommande generationer. Vi har kunskaperna inom en rad områden, vi har tekniken, och vi vet att det är dyrare att inte göra något än att göra något. Räkningen ska betalas och frågan är av vem. Klimatförändringen är ett faktum som drabbar alla.

Vänsterpartiets förslag innebär en bred satsning inom en rad områden för att möta klimatutmaningen och en utveckling av svensk industri- och tjänsteproduktion. Genom våra förslag inom energieffektivisering och utveckling av förnybara energikällor tar vi ansvar för framtiden.

3.1 Miljöteknikfond

Svensk export av miljöteknik skapar jobb i Sverige och bidrar till att de globala klimatutmaningarna minskar. Men miljöteknikföretagens brist på kapital är ett hinder för utveckling av nya varor och tjänster. Energimyndigheten visar på stora brister framförallt i de tidiga skederna av en produkts eller ett företags utveckling, när de första kunderna ska sökas och modifieringar göras.

Fel! Okänt namn på

När marknaden inte fungerar måste staten träda in och ta sitt ansvar. Vänsterpartiet avsätter därför 500 miljoner kronor per år under en 6-årsperiod till en miljöteknikfond, sammanlagt 3 miljarder kronor under perioden 2014–2020. Inriktningen ska vara hållbar industriell utveckling med inriktning mot minskad resursanvändning och energiförbrukning. Fokus ska ligga på kommersialisering av forskningsresultat. Vi utvecklar detta förslag vidare i motion 2013/14:N224 Aktiv näringspolitik för ett starkare innovationsklimat.

4 Vindkraften

Vindkraften blir alltmer konkurrenskraftig. Redan 2017 kommer kostnaden för att producera el med vindkraft att ha sjunkit till samma nivå som kostnaden för att producera el från en mix av kol- och kärnkraft. Det visar en rapport från det välrenommerade tyska forskningsinstitutet Fraunhofer. Vindkraft är den energikälla som ökar mest i världen och utvecklingen i Sverige visar på samma trend, från 2,5 TWh 2009 till 7,2 TWh el från vindkraftverken 2012. Bara under 2012 installerades enligt Energimyndigheten 367 nya vindkraftverk i Sverige. Prognoseerna till 2014 är att trenden håller i sig. Svensk Vindenergi gör bedömningen att med nuvarande takt kommer vi att nå målet 11 TWh redan 2014, vilket innebär att vi bör höja ambitionsnivån i elcertifikatssystemet för att kunna ta tillvara den potential som en fortsatt utbyggnad av vindkraft skulle innebära. Konsultföretaget WSP visar att vindkraftsproduktionen kan öka till 26 TWh 2020. Prognosen baseras på 27 olika företagsplaner.

Mot den bakgrunden föreslår vi att elcertifikatssystemet höjs till 30 TWh för att främja utbyggnaden av förnybara energikällor till 2020. Målet är 100 procent förnybart till senast 2040 med en kontrollstation 2030. Sverige bör stänga två kärnkraftsreaktorer redan nästa mandatperiod, med målsättningen att kärnkraften ska vara helt avvecklad i god tid före 2040. En höjning av elcertifikatssystemet är den enskilt viktigaste förändringen för att kunna fortsätta utbyggnaden. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4.1 Havsbaserad vindkraft

Trots att det finns en stor potential för havsbaserad vindkraft i Sverige har byggandet ännu inte tagit fart. Havsbaserad vindkraft ger dessutom fler jobb i Sverige, p.g.a. att mycket arbete måste utföras på plats. Fyra femtedelar av kostnaden för ett landbaserat vindkraftverk ligger i tillverkningen. För havsbaserad vindkraft är motsvarande andel en dryg tredjedel. Resten är kostnader för fundament, service, underhåll, hamnar, båtar m.m.

Vänsterpartiet vill främja forskning och utveckling av vindkraft till havs. Vi avsätter inom statsbudgetens utgiftsområde 24 medel till en miljöteknikfond, något som bland annat kan användas till stöd för havsbaserad vindkraft.

Fel! Okänt namn på

Stöd till forskning och utveckling är dock inte tillräckligt för att få fart på utbyggnaden. Vad som krävs är att efterfrågan ökar. Regeringen bör stimulera teknikutvecklingen inom havsbaserad vindkraft genom att ge myndigheter i uppdrag att utanför elcertifikatssystemet upphandla el från havsbaserade vindkraftverk till fast pris. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4.2 Vindkraftskooperativens skatteproblem

Utvecklingen för vindkraftskooperativen har hejdat av införandet av en uttagsskatt på mellanskillnaden mellan elpriset på börsen Nordpool och det pris andelsägarna betalar på elleveranser från kooperativen. Den nuvarande modellen för uttagsbeskattning av vindkraftskooperativ är inte bara ologisk och orättvis, utan också skadlig för vindkraftsutbyggnaden. Vindkraftskooperativen ska uttagsbeskattas med utgångspunkt från den verkliga kostnaden för att producera elen och inte från dess marknadspris. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4.3 Andra skatteproblem inom vindkraftsområdet

Skatteverket har genom en egen tolkning av ellagen kraftigt reducerat energiskattebefrielsen för kommuner och företag som äger och producerar vindkraftsel för egen förbrukning. Skatteverket har också genom ett ställningstagande angående momsregler gjort det väsentligt mer komplicerat och dyrare att sälja vindkraftverk till kommuner och företag.

Det är uppenbart att svenska myndigheter har överraskats av styrkan och hastigheten i utbyggnaden av den förnybara energin. Nu är det vindkraften som Skatteverket ägnar sig åt, men vi kan vara övertygade om att snart är det soleden som kommer att hamna i sökarljuset från myndigheter som Skatteverket och Boverket. Vänsterpartiet anser att Skatteverket gjort en felaktig tolkning av ellagen. Vi anser därför att lagen bör ses över för att utbyggnaden av vindkraften inte ska försvåras ekonomiskt. Regeringen bör tillsätta en utredning som tar upp alla de skattefrågor som kommer upp i samband med utbyggnaden av den förnybara energin. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4.4 Nettodebitering

Sverige har inte något system med nettodebitering. Frågan har utretts flera gånger och den senaste utredningen Beskattning av mikroproducerad el m.m. överlämnades till regeringen i juni 2013.

Regeringen föreslår i sin budgetproposition för 2014 att villaägare som producerar egen förnybar el ska få göra skatteavdrag för produktion upp till 20 000 kWh förutsatt att de under ett år köper lika mycket el som de matar ut.

Fel! Okänt namn på

Detta förslag har flera brister som gör att det inte kan ersätta nettodebitering. Dels omfattar det bara privatpersoner som äger en egen produktionsanläggning, dels får inte de som producerar egen el fullt betalt för den. Därför kvarstår behovet av ett system för nettodebitering.

Avsaknaden av ett system för nettodebitering gör att småskaliga producenter inte får ordentligt betalt för det överskott de levererar. Detta är framför allt ett hinder för utbyggnaden av småskalig solenergi. Med nettodebitering kan producenter av förnybar energi tanka ut sitt överskott på elnätet och kvitta det mot sin elräkning. Systemet är tänkt att nå små producenter. Därför behövs en begränsning för hur många kWh som får tankas ut per år. Vi ser framför oss ett system liknande det som införts i en mängd länder, t.ex. Danmark. Vänsterpartiet vill också att andelsägd solkraft och vindkraft ska kunna inkluderas i systemet för nettodebitering. Genom att inkludera dessa möjliggör vi för alla hushåll att delta, oavsett om man bor i villa eller lägenhet. Nettodebitering med halvårsvis avräkning bör införas för andelsägda och småskaliga anläggningar av förnybar energi. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4.5 Kommunalt veto

Kommunerna har i dag vetorätt mot vindkraft. En kommun som är negativ inställd till vindkraft kan helt enkelt låta bli att ta upp ärendet och därmed blir det de facto ett förbud mot vindkraft helt utan motivering. Vetorätten står också i skarp kontrast till att kommunerna inte har samma veto mot utvinning av fossil och klimatpåverkande energi, som t.ex. olja och gas. Formerna för kommunernas inflytande på vindkraftssidan måste förändras och kravet på tillstyrkande bör tas bort. Naturligtvis ska kommunernas åsikt väga tungt men i ett läge där Sverige på energiområdet ska gå från fossil- och kärnkraftsenergi till förnybart och lägre energianvändning är ett kommunalt veto orimligt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4.6 Bygdepeng

På vattenkraftssidan finns en bygdepeng som utgår till vattenkraftskommuner och som använts till upprustning av lokaler m.m. På vindkraftssidan har en bygdepeng uppstått som ett krav från olika kommuner men utan lagreglering. Vänsterpartiet föreslår att bygdepengen för vindkraft lagregleras för att inte de bäst förhandlande kommunerna ska få de högsta ersättningarna. Detta skulle göra det svårare för oseriösa aktörer att verka och öppnar inte för diskussion om otillbörlig påverkan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4.7 Snabbare utbyggnad av elnätet

Utbyggnaden av stamnätet för el i Sverige är kraftigt eftersatt och stora delar av det existerande nätet behöver förnyas. Svenska kraftnät beräknar behovet av investeringar och reinvesteringar till 55–60 miljarder kronor under perioden 2012–2025. Som en jämförelse kan nämnas att investeringarna under perioden 2000–2011 uppgick till 10,6 miljarder kronor. I takt med att nya vindkraftverk ansluts till nätet förvärras dagens problem med flaskhalsar i överföringen av elen till konsumenterna genom elnäten. Särskilt bekymmersamt blir det för den vindkraftsel som om några år kommer att stå klar för produktion i norra Sverige. För att hela Sverige ska kunna ta del av den gröna el som produceras i norra Sverige måste nätkapaciteten byggas ut. Då kan elen överföras till södra Sverige där elförbrukningen är större. I ett läge när Svenska kraftnät står inför stora investeringsbehov är det inte rimligt att de varje år ska ge hundratals miljoner i utdelning till staten. Regeringen bör därför minska avkastningskravet på Svenska kraftnät. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Tillståndsgivningen av stamnätskoncessioner måste också snabbas upp. I dag tar tillståndsgivningsprocessen för stamnätet orimligt lång tid.

Flaskhalsarna och den långsamma tillståndsgivningen är två av de problem Riksrevisionen lyfter fram i sin rapport Staten på elmarknaden – insatser för en fungerande elöverföring. Bland de orsaker till problemen som Riksrevisionen identifierar finns regeringens passivitet i styrningen av Svenska kraftnät, regeringens bristande återkoppling till riksdagen om orsakerna till Svenska kraftnäts ouppfyllda investeringsplaner samt avsaknaden av gemensamma riktlinjer för länsstyrelserna för deras insatser i tillståndsgivningsprocessen för stamnät.

Regeringen bör ge ansvariga myndigheter i uppdrag att utreda möjligheterna till en snabbare tillståndsgivningsprocess för stamnätskoncessioner. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ett annat problem är kostnaden för att ansluta nya kraftverk till elnätet. Energimyndigheten vill se ett borttagande av den s.k. tröskeeffekten. Den innebär att den förste som vill ansluta sig till ett nät utan ledig kapacitet tvingas ta hela kostnaden för nätutbyggnaden inklusive tillkommande kapacitet som producenten inte själv kan utnyttja. De producenter som därefter ansluter sig till nätet kan ta denna lediga kapacitet i anspråk utan kostnad. Vi föreslår att nätanslutningsreglerna ändras så att tröskeeffekten tas bort. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Enligt Energimyndighetens rapport Utvecklingen av tillståndsgivningsprocesser för anläggningar som producerar förnybar el och för kraftnät tar det i genomsnitt 139 veckor att få tillstånd enligt miljöbalken för att etablera en anläggning som producerar förnybar el. Om beslutet överklagas tar det ytterligare 35 veckor innan ärendet är avgjort. En fjärdedel av ärendena överklagas. Ledtiderna har ökat med 40 procent under perioden 2007–2010. Energimyndigheten bedömer att det inte bör ta mer än i snitt 26 veckor från ansökan till beslut. Tillståndsgivningen måste snabbas upp. Regeringen har nu anslagit mer me-

Fel! Okänt namn på

del till tillståndsmyndigheterna för personalförstärkning för att detta ska uppnås. Om detta inte skulle vara tillfyllest är vi beredda att återkomma i frågan.

5 Stöd till biogasproduktion

En metangasreducering är nog så viktig klimatmässigt. Gödsel är en stor producent av metangas. Biogas kan utvinnas ur gödsel samtidigt som metangasen minskas. Först och främst är det bönder som producerar biogas från gödsel på sina gårdar. Tveksamheten har varit stor vad gäller att investera i en biogasproduktionsanläggning trots investeringsstöd. Energimyndigheten föreslog i sin biogasstrategi att regeringen skulle införa ett metanreduceringsstöd på 20 öre/kWh. Enligt bedömningen skulle det fördubbla biogasproduktionen. Regeringen föreslår i sin budgetproposition för 2014 att ett sådant stöd, med namnet Från gödsel till biogas, införs i södra Sverige för att stimulera produktion av biogas genom rötning av stallgödsel. Det är en bra satsning som Vänsterpartiet vill göra nationell. Enligt Energimyndighetens bedömning utgående från Jordbruksverkets rapport från 2008:8 Utformningen av stöd till biogas inom landsbygdsprogrammet bör det avsättas 75 miljoner kronor årligen under perioden 2014–2016 i nästa landsbygdsprogram. Regeringens stöd är på ungefär 25 miljoner per år. Med vår komplettering skulle stödet nå den nivå som Energimyndigheten beräknat. Stödet till biogasproduktion bör göras nationellt och tillföras ytterligare 50 miljoner kronor per år. Vi avsätter medel för detta inom ramen för utgiftsområde 23.

6 Geoenergi

Sverige är världsledande när det gäller att utveckla och utnyttja geoenergi. I dag finns här hundratusentals små och stora anläggningar för att ta till vara solenergi som lagrats i marken. Och varje år installeras drygt 30 000 nya anläggningar.

Rätt utnyttjad kan geoenergi förse oss med en stor del av den energi vi behöver för att värma och kyla våra fastigheter. Det finns också stora möjligheter att använda tekniken för att lagra energi från andra förnybara energislag som sol- och vindkraft. Dessa s.k. akvifersystem använder grundvattnet i sand- och grusavlagringar för att lagra värme. Samtidigt kan byggandet av akvifersystem hamna i konflikt med andra samhällsintressen, som behovet av dricksvatten. För att väga dessa olika intressen mot varandra, och för att förhindra att sand- och grusavlagringar förstörs genom exploatering i andra syften, krävs planering på såväl kommunal och regional som nationell nivå. Lagen om kommunal energiplanering bör därför omfatta även geoenergi. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det behövs även en nationell plan för hur vi bäst kan skydda och nyttja grundvattnet i sand- och grusavlagringar på ett hållbart sätt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 En ljusnande framtid – satsa på solenergin

Energi från solen finns i oändliga mängder. Ändå används bara en mikroskopisk del för att producera energi. Även om en stor del av den solenergi som når jorden inte går att ta till vara finns det ändå en enorm potential att utnyttja solen som kraftkälla mycket effektivare än i dag. Många länder har upptäckt detta. I Sverige står investeringar i solenergi än så länge och stampar, trots stort intresse bland företag, offentlig sektor och privatpersoner. Vänsterpartiet vill kraftigt öka produktionen av ren el från solen.

I takt med fallande priser på solceller har utbyggnaden av solenergianläggningar börjat ta fart i världen. 2012 passerade den installerade effekten i solpaneler i världen 100 gigawatt, GW, enligt rapporten Global Market Outlook for Photovoltaics 2013–2017 från den europeiska branschorganisationen EPIA. Det motsvarar energibehovet hos 30 miljoner europeiska hushåll. Solceller var 2012 det energislag som växte snabbast i Europa. Under året installerades 31 GW solceller i världen, varav den största delen i Europa.

7.1 Solrevolutionen i Tyskland

Tyskland är världens i särklass största producent av solenergi, med en tredjedel av världproduktionen. I slutet av 2012 var den totala installerade kapaciteten i Tyskland 32,4 GW fördelat på 1,3 miljoner anläggningar. I dag står solelsproduktionen för 5,3 procent av Tysklands totala elproduktion enligt Fraunhofers rapport Aktuelle Fakten zur Photovoltaik in Deutschland. Den snabba tyska utbyggnaden av solenergi är direkt kopplad till politiska beslut. Tysklands stora energiomställning Die Energiewende innebär att kärnkraften helt och hållet ska vara avvecklad år 2022 och att 80 procent av energiproduktionen ska vara förnybar senast 2050. Det är alltså den förnybara energin som ska växa. Åtta kärnkraftsreaktorer har redan stängts i Tyskland. Enligt tyska naturvårdsverket har stängningen av kärnkraftsreaktorerna hittills inte lett till några ökade utsläpp av koldioxid. Det är främst solenergi och vindkraft som har byggts ut när reaktorerna har stoppats samtidigt som man satsat kraftigt på energieffektivisering. En annan bärande del i den tyska energiomställningen är lagen om förnybar energi, EEG (Erneuerbare Energien Gesetz), som garanterar producenterna av förnybar energi ett fast pris för den el de producerar och ger den förnybara energin företräde i elnätet framför t.ex. kol och kärnkraft. Med EEG är det lätt för tyska hushåll att ta ett banklån för exempelvis utbyggnad av solceller på taket. Kanske håller det tyska systemet på att rita om de traditionella ägarförhållandena på energimarknaden. Hushållen har blivit stora producenter av förnybar energi, i synnerhet solenergi. I

Fel! Okänt namn på

dagsläget producerar drygt en och en halv miljon tyska hushåll sin egen el med hjälp av solceller. Enligt radioprogrammet Klotet står de tyska hushållen i dag för 40 procent av den totala produktionen av förnybar energi i Tyskland. De fyra stora energibolagen – där Vattenfall är ett – står för endast 6,5 procent. Den resterande delen ägs av främst banker och lantbrukare (Sveriges Radio, Klotet den 22 augusti 2012). Hushållen håller på att gå från att vara passiva konsumenter till producenter av ren energi.

7.2 Danmark större än Sverige

Även i Danmark växer solelen fort. Trots mycket större yta per invånare har Sverige i dagsläget endast 2 W installerad solelskapacitet per invånare jämfört med Danmarks 70 W. Skälet till den snabba danska utbyggnaden är att man 2010 uppgraderade det tidigare systemet med nettodebitering samt sjunkande priser på solceller. Med det danska systemet – som är inriktat på småskalig produktion av förnybar el – kan producenterna tanka ut sitt överskott på elnätet och kvitta det mot sin elräkning. Danmark har också antagit en energistrategi med målsättningen att senast 2050 vara helt oberoende av fossila energikällor.

7.3 Sverige

Tyvärr ligger Sverige långt efter Tyskland och Danmark. Sverige har i dagsläget 19 MW solceller installerat, motsvarande endast 0,01 procent av den totala elproduktionen i Sverige. Under 2012 installerades 8 MW, vilket var en fördubbling jämfört med året innan. I relativa termer är detta en intressant och kraftig ökning, men i absoluta tal spelar solelen i dagsläget en i praktiken obetydlig roll för Sveriges totala energimix.

Det första öronmärkta solcellsstödet infördes 2005 och löpte ut 2008. Under åren 2013–2016 har regeringen avsatt 210 miljoner kronor för stöd till solceller. Stödnivån har sänkts och är nu maximalt 35 procent av investeringskostnaden, och stödet kan sökas av både privatpersoner och företag/offentlig sektor. Solcellsbidraget har hittills varit mycket populärt. Enligt Energimyndigheten finns det i samtliga län mer ansökningar än det finns pengar till. Detta skapar stor osäkerhet för alla privatpersoner, företag och enheter inom offentlig sektor som inte vet om de kommer att få bidrag eller inte. Osäkerheten blir förstas en hämsko för hela solelsmarknaden. Det kan vara värt att påminna om att de borgerliga partierna lovade utvecklat stöd till solet och solvärme i valrörelsen 2010. I det s.k. Jobbmanifestet skrev man ”Ytterligare insatser görs för att stimulera utvecklingen av solceller och solvärme.” (Jobbmanifestet, s. 37).

Solvärmebidraget på 25 miljoner kronor har redan avskaffats. Solcellsbidraget får finnas kvar, men på lägre nivå. Solenergin kan också dra nytta av elcertifikatssystemet. Men eftersom det är billigare att installera el från andra förnybara energikällor blir solenergin förlorare i elcertifikatssystemet. I Sve-

rige finns inte heller något klart planeringsmål för solceller. Om det inte finns något uppsatt mål försvåras ambitionshöjningar. I Sverige finns i dag bara en tillverkare av solcellspaneler i kristallint kisel kvar. Tidigare fanns det fem. Traditionella industriföretag som ABB spelar, och kan i framtiden spela, en ännu viktigare roll som producenter av ledare, växelriktare och andra solcellskomponenter. De företagen är i dag hårt pressade av sjunkande marknadspriser och konkurrens från främst Kina. Men utvecklingen är inte oväntad. Produktionspriset för solceller har rasat, och i dagsläget finns en överkapacitet i solcellproduktion. Det är naturligt att vänta sig en konsolidering av marknaden där en del företag slås ut och andra finns kvar eller slås ihop. Men det finns också en växande marknad för installatörer och serviceföretag för uppsättning av solceller. Om solenergimarknaden verkligen tar fart i Sverige väntas denna marknad växa kraftigt. Installation och service är en inte lika konkurrensutsatt verksamhet på den internationella marknaden som klassisk hopsättning av solceller. Flera energibolag erbjuder i dag sina kunder att köpa den el som producerats. Det är bra, men är inget ”riktigt” nettodebiteringssystem eftersom elen köps till ett pris långt under marknadspriset. Stora energibolag som Fortum och Vattenfall erbjuder i dag också färdiga paket med solceller som kan sättas upp på fastigheter mot betalning (för detta kan man få bidrag från Energimyndigheten). Vänsterpartiet ser stora möjligheter till en kraftfull utbyggnad av solelen i Sverige. Vi tror att den största potentialen finns i att bygga på redan befintliga byggnader, exempelvis tak till offentliga byggnader, industrilokaler, lager och förstås privatbostäder. Enligt rapporten Potentialstudie för byggnadsintegrerade solceller i Sverige från Lunds tekniska högskola (Elisabeth Kjellsson, 2000) finns det i Sverige 400 miljoner kvadratmeter byggnadsyta (främst tak i olika konstellationer) som är lämplig (definierat som att de kan ge minst 70 procents avkastning) för att täckas med solpaneler. Om solceller skulle installeras på den ytan skulle det motsvara en årlig produktion på 40 TWh, dvs. ungefär hälften så mycket som från den svenska vattenkraften eller två tredjedelar av vad kärnkraften producerar. Detta kan låta utopiskt, och vi tror inte heller att solenergin vinner på planer som i praktiken inte går att genomföra. Men det är helt klart att det finns en enorm potential som i dag inte utnyttjas. Sverige har ungefär samma solinstrålning som Tyskland och Danmark. I de länderna har man kommit mycket längre. I Danmark och Tyskland börjar solelen att spela en reell roll som producent av ren energi för hushåll och industrin. Solenergin skapar jobb och välfärd. Det är inte några klimatologiska orsaker till skillnaden mellan våra länder, utan politiska. Det är dags att ändra på det.

7.4 Planeringsmål för solenergi

Vänsterpartiet vill se en kraftfull utbyggnad av solenergin även i Sverige. Vi vill ha mer ren energi och nya gröna jobb. För detta krävs i det korta perspektivet öronmärkta stöd och på längre sikt långsiktiga styrmedel. Med planeringsmål får branschen och hushållen en tydlig signal om att solenergi är värt

Fel! Okänt namn på

att satsa på. Det bör därför inrättas nationella planeringsmål för både solceller och solvärme. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Branschorganisationen Svensk Solenergi har satt 4 TWh solceller och 4 TWh solvärme till 2020 som förslag till planeringsmål. Med tanke på fallande priser på solceller och med Vänsterpartiets kraftiga höjning av solcellsbidraget bedömer vi att 5 TWh solceller och 4 TWh solvärme till 2020 är realistiska planeringsmål.

Vi välkomnar att regeringen förlängt solcellsbidraget. Men bidraget på 50 miljoner kronor per år för 2014, 2015 och 2016 är alldeles för lågt. Det behöver höjas. Vi föreslår att bidraget höjs till 250 miljoner kronor. Bidraget ska kunna sökas av privatpersoner, offentlig sektor, företag och organisationer. Bidraget ska täcka ungefär hälften av kostnaden för material samt installation. Detta tas upp i vår motion för utgiftsområde 21.

Vi vill också återinföra det öronmärkta bidraget för solvärme. Det var ett misstag av regeringen att avskaffa detta. Priset på solfångare är ännu inte på nivåer så att den storskaliga utbyggnad som vi vill se ska kunna förverkligas. Bidraget ska kunna sökas av privatpersoner, offentlig sektor, företag och organisationer. Bidraget ska täcka ungefär hälften av kostnaden för material samt installation. Vårt förslag är att ett årligt bidrag på 30 miljoner kronor införs. Detta tas upp i vår motion för utgiftsområde 21.

Vi vill också satsa på ökad forskning och utveckling inom energiområdet. Särskilt viktiga är här områden som solenergi, smarta nät och energilagring. Vi avsätter 200 miljoner kronor per år till detta för 2014–2016.

Detta tas upp i vår motion för utgiftsområde 21.

8 Energieffektivisering inom industrin

Energieffektivisering är den kanske viktigaste vägen till en förnybar energisektor. Investeringar i energieffektivisering har också visat sig vara en mycket lönsam affär. Trots det sker energieffektivisering i industrin inte av sig självt. Energieffektivisering kräver oftast investeringar och dessa motverkas dels av ett fokus på kortsiktig lönsamhet, dels av att investeringar i kärnverksamheten har högre prioritet. Därför behöver samhället bidra genom att skapa ekonomiska incitament för industrin att investera i energieffektivisering.

Det finns dock några saker att uppmärksamma i samband med energieffektiviseringar. En effekt som ofta uppstår är den s.k. rebound- eller retureffekten. Det betyder att när energieffektiviseringen är gjord ökar man sina aktiviteter och är efter ett tag uppe i samma energianvändning igen. Därför är en minskad energianvändning/energiparande något som hela tiden måste finnas med på agendan. Då blir uppföljningarna väl så viktiga som den tidigare genomförda energieffektiviseringen. Ny teknik, nya energipriser och nya energipolitiska mål kommer alltid att vara aktuella. Energieffektiviseringsprogram kan därför egentligen aldrig ta slut.

Effektiviseringsåtgärder inom bygg och bostad tas upp utförligt i vår bostadsmotion.

8.1 Alternativ till programmet för energieffektivisering (PFE)

Sedan 2005 har programmet för energieffektivisering (PFE) stimulerat åtgärder för att spara energi inom industrin. Programmet avvecklas vid halvårsskiftet 2014 eftersom det strider mot EU:s regler för statsstöd. PFE har gett många användbara erfarenheter för framtiden. Samtidigt visar Riksrevisionens rapport, Energieffektiviseringar inom industrin – effekter av statens insatser, på flera brister. En sådan brist är att Energimyndigheten inte har kontrollerat om företagen verkligen har genomfört de åtgärder för energieffektivisering de har rapporterat. En annan brist är att regeringen inte har satt upp några mätbara mål för programmet. Vidare konstaterar Riksrevisionen att energianvändningen i PFE-företagen inte har minskat mer än i andra företag. Rapportens slutsats är att det ”är tveksamt om programmet för energieffektivisering har bidragit till betydande energieffektiviseringar”.

EU ifrågasatte Sveriges program för energieffektivisering. Regeringen tog inte strid för det, vilket Danmark gjorde för sitt. Därför kommer nu delar av programmet att tas över i EU-form, men utan det skatteincitament som funnits i det tidigare. Trots detta finns viktiga erfarenheter som kan återvinnas för ytterligare energieffektivisering. De kanske viktigaste är på informationssidan. Genom att energiledningssystemet har fungerat som ett managementinstrument flyttade intresset för energieffektivisering in i styrelse- och ledningsrummen och blev en integrerad del av koncernledningarnas arbete. Flera kluster har också bildats i vilka goda exempel spridits, energisystemsperspektiv tagits och överföring av kunskap gjorts.

Vi föreslår att dessa informationsinsatser får statligt stöd där man använder de beteendefarenheter som PFE-programmen bidragit till och håller ihop de kluster som bildats. Vi avsätter 25 miljoner kronor årligen till ett stöd. Det ska då också gå till företag utanför de mest energiförbrukande företagen. Här ingår t.ex. små och medelstora företag inom branscher som bryggeri, sågverk och livsmedel. Vi tar upp detta i vår budgetmotion 2013/14:Fi254.

När PFE-programmen avslutas 2014 måste Sverige stå klart för att införa ett nytt program som är anpassat till de nya energieffektiviseringsdirektiven. Detta program bör innehålla mätbara mål och en effektiv kontroll av att företagen verkligen har genomfört de åtgärder de har rapporterat. Programmet ska kunna sjasättas snabbt så att inte alltför mycket tid förspills. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.2 Energikartläggning för företag

Industrin måste öka sin energieffektivisering för att kunna hänga med i den globala konkurrensen. Den japanska industrin förbrukar 45 procent mindre el per BNP än vad svensk industri gör. Det visar vilka möjligheter svensk industri har att minska användningen av energi och därmed sänka sina kostnader och utsläpp av växthusgaser.

Fel! Okänt namn på

För att öka energieffektiviseringen i de små och medelstora företagen anser vi att stödet kan ges till företag med 300 MWh energianvändning per år, vilket innebär att ytterligare 800 företag kan söka. Stödet bör också ökas till 75 procent av kostnaden, vilket innebär en möjlighet att söka upp till 45 000 kronor i stället för som i dag upp till 30 000 kronor. Vi anser också att en förlängning efter 2014 är nödvändig mot bakgrund av att energieffektivisering är en ständigt pågående process. Enligt beräkningar från riksdagens utredningstjänst, RUT, skulle en sådan förändring öka kostnaden för stödet med 28,5 miljoner kronor årligen utöver regeringens förslag. Vi tar upp detta i vår budgetmotion 2013/14:Fi254.

9 Satsning på energiforskning

Energiforskningen i världen motsvarar inte de krav som ställs på ett framtida energisystem. International Energy Agency (IEA) pekar i sin rapport Energy Technology Perspectives 2012 på att energiforskningen tycks prioriteras allt lägre i OECD-länderna. 1980 var andelen offentliga anslag för forskning, utveckling och demonstration på energiområdet 20 procent inom OECD-länderna. I dag är samma siffra 4 procent. I Sverige gick, enligt IEA, 5 procent av de offentliga forskningsmedlen till energiområdet. Naturskyddsföreringen pekar på att OECD nu placerar länder som Danmark, Norge och Storbritannien före Sverige vad gäller forskning kring grön energi- och miljöteknik. Nya Zeeland satsar t.ex. drygt 10 procent av de totala forskningsresurserna på energi- och miljöteknikforskning medan Sverige använder mindre än 2 procent.

De stora nordiska energibolagen är inte heller till mycket hjälp för att förbättra statistiken. European School of Management and Technology (ESMT) i Berlin (refererat av IVA) har graderat de stora energibolagen i Europa efter kriterierna forskning, produktivitet och hållbarhet. Vattenfall och Fortum hamnar i kategorin tveksamma bolag eftersom de får låga poäng i alla indexets delgrenar. Danska Dong satsar mest på forskning i förhållande till storlek, och Norska Statkraft är tillsammans med Dong bäst på att sprida produkt- och processinnovationer. Tyvärr finns inget av de i Sverige mest verksamma bolagen med i spetsen (IVA-aktuellt 1/2012).

Sverige behöver öka sina ambitioner för att kunna nå 100 procent förnybart senast 2040. Med en kraftfull satsning på utbyggnad av förnybar energi kan Sverige stänga två kärnkraftsreaktorer redan nästa mandatperiod, med målsättningen att kärnkraften ska vara helt avvecklad i god tid före 2040. Högre mål behövs för att öka aktiviteten på energiforskningsområdet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet föreslår satsningar på forskning inom kraftsystemet med 200 miljoner kronor. Följande fyra områden ser vi som prioriterade för denna satsning: solenergi, smarta nät, ellagring och vågenergi.

Fel! Okänt namn på

Regeringen bör återkomma med en ny inriktning av energiforskningsområdet i enlighet med vad som anförts ovan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 30 september 2013

Kent Persson (V)

Torbjörn Björlund (V)

Siv Holma (V)

Jens Holm (V)

Hans Linde (V)